

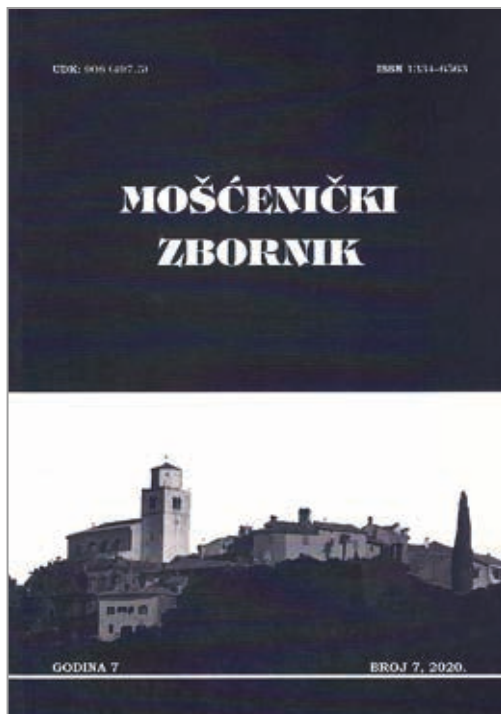
**Mošćenički zbornik, 7, Katedra Čakavskog sabora
općine Mošćenička Draga, Mošćenice, 2020., 246 str.
ISSN: 1334-6563.**

Nakon duže pauze dočekali smo *Mošćenički zbornik*, i to njegov tematski broj, broj 7 (2020.), u izdanju Katedre Čakavskog sabora općine Mošćenička Draga. Glavni je urednik ovog Zbornika Robert Mohović, a gosti urednici jesu Marijana Belaj, Robert Doričić, Petra Kelemen i Nevena Škrbić Alempijević.

Zbornik je nastao nakon višegodišnjih istraživanja koja su proizašla iz suradnje lokalnih udruga građana (najprije Katedre Čakavskog sabora općine Mošćenička Draga, a kasnije i Ekomuzeja Mošćenička Draga) s Odsjekom za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji se naposljetku udružio s Klubom studenata etnologije i kulturne antropologije istog odsjeka na zajedničkom projektu *Etnološka i kulturnoantropološka istraživanja u Mošćeničkoj Dragi*. Valja istaknuti i podršku Općine Mošćenička Draga koja nije izostala tijekom tih istraživanja, a započela su još 2004. godine.

Te je godine prvi put ostvarena suradnja Katedre Čakavskog sabora općine Mošćenička Draga s Veseljkom Velčićem kao tadašnjim predsjednikom s Odsjekom za etnologiju i kulturnu antropologiju, odnosno s pokojnim Tomom Vinšćakom, profesorom na spomenutom Odsjeku. Istraživanja su se na mošćeničkom području bavila praslavenskom mitologijom, a rezultati su prikazani u HTV-ovoj emisiji *Trenutak spoznaje* u listopadu 2005. godine te u trećem broju *Mošćeničkog zbornika* (2006.). Neki od studenata koji su tada sudjelovali u istraživanjima kasnije su ih produbili u svrhu izrade svojih seminarskih i diplomskih radova.

Glavnina radova ovog Zbornika proizlazi iz istraživanja u okviru prethodno spomenutog projekta *Etnološka i kulturnoantropološka istraživanja u Mošćeničkoj Dragi* koja su se odvijala u nekoliko navrata između 2017. i 2020. godine, a

provodili su ih studenti preddiplomskog i diplomskog studija Odsjeka pod mentorstvom Marijane Belaj, Petre Kelemen i Nevene Škrbić Alempijević. Svrha projekta bila je, kako ističu autori Uvoda, „doprinijeti razumijevanju pojedinih aspekata tradicijske kulture na području Općine, njihovih suvremenih izvedbi i uloga koje imaju za lokalnu zajednicu, a namjera je bila i istražiti društvene i kulturne promjene u lokalnoj zajednici uslijed mijena društvenog, političkog i ekonomskog konteksta, posebno promjene potaknute razvojem turizma“ (Belaj et al., 2020: 1).

Vrijednost ovog Zbornika još je veća uzme li se u obzir činjenica da područje općine Mošćenička Draga nije mnogo zastupljeno u stručnim i znanstvenim publikacijama iz etnologije i kulturne antropologije. Iako su studenti rezultate istraživanja predstavili u dva navrata na lokalnim manifestacijama, ipak je na ovaj način lokalnoj i široj zajednici ostavljen pisani trag o tradicijskim običajima i življenoj svakodnevnicu. Ujedno je to i priznanje i zahvala na susretljivosti na koju su naišli u lokalnoj zajednici tijekom istraživanja.

Četiri su teme kojima su se studenti pozabavili u svojim istraživanjima, a koje su pretočene u šest radova: uloga žena u lokalnoj zajednici, razvoj turizma u Mošćeničkoj Dragi te njegov utjecaj na lokalnu zajednicu, tradicijsko ribarstvo i njegova prezentacija u suvremenim muzejskim praksama te lokalni pusni običaji.

Kao prvi rad i svojevrsan uvod u tematski broj Zbornika objavljen je rad Ane Montan Velčić *Etnografske crtice iz tradicijskog načina života sela Potoki na Mošćenišćini*. Rad je dijelom proizašao iz spomenute prve suradnje Katedre Čakavskog sabora općine Mošćenička Draga s Odsjekom za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a dijelom je rezultat istraživanja zbog pisanja diplomskog rada. Nakon pregleda literature koja se s etnološke i kulturnoantropološke perspektive bavi tradicijskim načinom života na području općine Mošćenička Draga, autorica daje pregled načina života Potočana, stanovnika sela Potoki i njegovih zaselaka. Tako se posvećuje zemljoradnji, stočarstvu i gospodarstvu, kući i okućnici, prehrani, higijeni, običajima, odnosno fragmentima iz životnih i godišnjih običaja, društvenom životu, maškarama, pučkoj pobožnosti i narodnoj medicini, istraživanju toponima Perun te valorizaciji prostora u neposrednoj blizini brda Perun, čime se rad stavlja u suvremeni kontekst.

Nakon tog rada slijede radovi proizašli iz studentskih istraživanja vezanih uz projekt *Etnološka i kulturnoantropološka istraživanja u Mošćeničkoj Dragi*.

Lovro Praznik istražio je *Ulogu i položaj žena u Mošćeničkoj Dragi* kroz razgovor sa ženama različitih generacija te je pratio promjene koje su se događale u društvenom statusu, obrazovanju i zaposlenju u razdoblju od tridesetih godina 20. stoljeća do danas. Teme koje je autor obradio uključuju odgoj i odrastanje, pri čemu se bavi razdobljem od djetinjstva do adolescencije, zatim udaju i odnose u kućanstvu, koja tematizira promjenu društvenog statusa žene i preuzimanje novih uloga u novom kućanstvu. Sljedeća je tema obrazovanje i zapošljavanje s osvrtom na emancipaciju žena i njihovo zapošljavanje u turizmu

i drugim gospodarskim granama s obzirom na stupanj njihova obrazovanja. U posljednjem poglavlju o odnosima u zajednici autor propituje društveni položaj žena na široj razini, točnije u zajednici, a donosi i neka lokalna vjerovanja vezana uz status žena.

Marija Rojko u svojem je radu prikazala *Priče o turizmu – iskustva privatnih iznajmljivača Mošćeničke Drage*. Nakon kratkog pregleda razvoja turizma u Mošćeničkoj Dragi autorica se pozabavila odnosnom domaćina i turista, odnosno stavovima privatnih iznajmljivača različitih dobnih skupina prema turistima. Iz toga je izvela zaključke o značenju turizma za ovaj kraj, o promjenama koje je turizam doživio tijekom povijesti te o utjecaju turista na lokalno stanovništvo. Istaknula je novonastala prijateljstva koja su se razvila nakon dugogodišnjeg vraćanja turista istim iznajmljivačima. Naposljetku, prikazala je i ono što prema kazivačima nedostaje kako bi se turistima nudilo kvalitetnije iskustvo boravka u Mošćeničkoj Dragi.

Ines Siuc i Klara Tončić pozabavile su se *Ekonomskim i društvenim aspektima draškog ribarstva od početka 20. stoljeća do danas*. Istraživačice su rad započele detaljnim živopisnim prikazom jedne noći provedene na brodu. U nastavku su se bavile poviješću i promjenama draškog ribarstva te su dale osvrt na ekonomske aspekte ribarstva smjestivši ga u nešto širi kontekst, prikazujući način organizacije rada samih ribara kao i prodaje ulova te podjele prihoda. Ovdje je dan i ženski pogled na ribarski način života, pogotovo jer su žene imale vrlo važnu, ali, recimo to tako, „pozadinsku“ ulogu s obzirom na to da su se bavile krpanjem mreža, prodajom ribe ili su pak vodile knjigovodstvo ribarskih firmi. Zanimljivo je poglavlje o turistifikaciji ribarstva koje propituje identitet Mošćeničke Drage kao ribarskog mjesta. Autorice su se dotakle i ribarskog zakonodavstva te zaključno pokušale odgovoriti na pitanje što čini zajednicu ribara u Mošćeničkoj Dragi danas.

Christina Jukić i Marino Mihalj prikazali su karnevalske običaje u radu *Dok je pusta, situacija ni gusta! Karnevalski običaji na području Mošćeničke Drage i Mošćenica*. Radom su obuhvaćena dva tradicijska običaja: pobiranje jaja i lansiranje pusta u raketi kao završni dio karnevalskih običaja ovog kraja u razdoblju od druge polovice prošlog stoljeća do suvremenog doba. Prikazana je perspektiva lokalnog stanovništva, ali i djelatnika Turističke zajednice općine Mošćenička Draga. Uz dva spomenuta običaja prikazane su i druge karnevalske prakse (odlazak motorizirane povorke u Istru, karnevalski plesovi te sudjelovanje u povorci Riječkog karnevala). Također, autori se dotiču i nekih problema koje su zabilježili na terenu, ali i budućnosti ovih praksi. Nakon poglavlja o predstavljačkim oblicima karnevalskih običaja ovog kraja, autori su se osvrnuli na mogućnosti njihove turističke valorizacije.

Tomislav Augustinčić u radu *Rodne kuće i omiljeni žal: društveno sjećanje na književnike u Brseču, Mošćeničkoj Dragi i Kraju* govori o književnicima Eugenu Kumičiću, Rikardu Kataliniću Jeretovu te Viktoru Caru Eminu koji su biografski vezani uz ovaj kraj. Autor istražuje kakvo je društveno sjećanje na njih te

koja im značenja pridaju društveni akteri u lokalnoj zajednici. Također, ispituje koje mjesto navedene ličnosti zauzimaju u nacionalnom književnom kanonu te u strateškim dokumentima Ekomuzeja Mošćenička Draga. Detaljnije su prikazani rodna kuća Eugena Kumičića s pripadajućom galerijom u Brseču, spomen-ploča s pjesmom o draškoj plaži Rikarda Katalinića Jeretova te međunarodni festival poezije i proze Sipar, zatim Kraj kao rodno mjesto Viktora Cara Emina sa spomen-pločom na njegovoj rodnoj kući te projekt uređenja memorijalne kuće posvećene ovome književniku. Autor ističe potencijal interpretacija ovih povijesnih ličnosti u vidu razvoja kulturnog turizma te stvaranja novih turističkih niša.

Posljednji rad Zbornika, *Ekomuzej kao način očuvanja maritimne baštine Mošćeničke Drage*, potpisuje Rea Drvar. Autorica opisuje postupak osnivanja Ekomuzeja Mošćenička Draga 2012. godine te kasnije, 2016. godine, otvaranje Interpretacijskog centra Kuća od mora kao jedne od njegovih sastavnica kojoj je cilj upoznavanje lokalnog stanovništva i turista s načinom života uz more. Autorica propituje značenje i važnost Ekomuzeja za lokalnu zajednicu, uključenost same zajednice u njegovo oblikovanje i rad te identificira li se s njime u onoj mjeri u kojoj su to očekivali akteri uključeni u njegovo osnivanje.

Radovi okupljeni u ovome Zborniku rezultat su studentskih etnoloških i kulturnoantropoloških istraživanja u Mošćeničkoj Dragi. Studenti su se pozabavili temama koje dosad nisu bile obrađivane s tog aspekta ili koje uopće nisu bile predmetom istraživanja, a važne su za lokalnu zajednicu jer se, među ostalim, bave fenomenima i praksama koje je oblikuju i koje se održavaju niz godina. Iz pojedinih se radova vidi s koliko su truda i ozbiljnosti studenti pristupili temama kojima su se bavili. Vidjeti svoj rad objavljen u Zborniku velika je stvar pa će to, nadamo se, biti motivacija za daljnja istraživanja. Pripadnicima lokalne zajednice koji su pristali sudjelovati u istraživanjima i bez kojih radova ne bi ni bilo ostaje pisani trag kao zahvala i uspomena, a mlađima kao poticaj za očuvanje bogate baštine koje možda nisu ni svjesni.

Ana Montan Velčić